

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Prof. Dr. Rüstem Aslan

Troya Nasıl Roma'nın Ana Kenti Oldu?

Coğrafi Konumu:

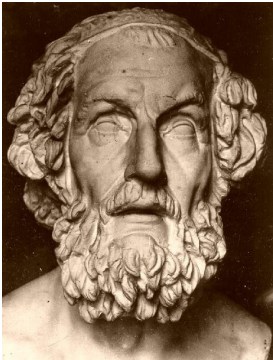
Troya örenyeri, Anadolu'nun batı ucunda, Çanakkale Boğazı'nın güney girişinde yer almaktadır.

Antik dönemde Troas olarak adlandırılan bölge, günümüzde Biga Yarımadası olarak tanımlanmaktadır. Bölge, Doğu Akdeniz, Ege ve Marmara denizleri ile Asya ve Avrupa kıtaları geçişinde yer alır. Antik kent, Karamenderes (antik dönem adı Skamandros) ve Dümrek (a.Simois) ırmaklarının vadileri arasındaki bir platonun eteğinde, Ege Denizi kıyısından 6km ve Çanakkale Boğazı kıyısından 4.5km uzaklıkta, M.Ö. 3. binden itibaren stratejik öneme sahip bir konumdadır (Kayan vd. 2003). Bu nedenle burası tarihöncesi dönemlerden beri yerleşim görmüştür, yine bu önemi nedeniyle pekçok savaşa şahitlik etmiştir.

Kültürel Özellikleri: Homeros ve Destanlar:

Troya kenti kralı Priamos'un oğlu Paris; bir güzellik yarışmasında kendisine dünyanın en güzel kadını sözünü veren tanrıça Afrodite'i seçer. Böylece savaşlar ve ölümlerle dolu uzun bir süreç başlamış olur. Güzellik yarışması sonrasında Troyalı prens Paris, Grek yurdundaki Sparta kralı Menelaos'un karısı güzel Helena'yı kaçırıp, Troya'ya götürür. Bunun üzerine Grek yurdu kralları (Akhalar) 1000 gemilik müttefik güçleriyle Troya'yı kuşatırlar. 10 yıllık kuşatma, sonunda Akhalaların bir hilesiyle sona erer. Akhalar, savaştan vazgeçip geri döndükleri izlenimi vermek için, gemilerini Tenedos'un (Bozcaada) arkasına saklarlar: Akhaların en akıllı askeri Odysseus'un fikri olan tahta atı Troya kalesinin önüne bırakırlar. Troyalılar, tahta atı tanrılara sunulmuş bir hediye olarak kabul edip kentin içine alırlar. Gece atın içinden çıkan Akhalı askerler, kentin kapılarını dışarda bekleyen askerler için açarlar. Böylece Troya feth edilir. Zengin ve güçlü Troya yakılır yıkılır; kent yerle bir edilir. Grekler büyük bir zafer kazanırlar; ancak Akhalı askerler yurtlarına geri dönmek için çıktıkları yolculuğa; 10 yıl denizlerde dolaşır dururlar. Böylece kahramanlık çağı büyük bir savaşla sona erer (Latacz, 2004).

Antik Dönem tarihçileri Troya Savaşı'nı M.Ö. 1250-1135 yılları arasına tarihlerler. Ancak uzmanlar, destanda M.Ö. 2. bine kadar geri gittiği kabul edilen pekçok öge tespit etmişlerdir. Aslında tüm bu süreçteki en önemli olay, Smyrna (İzmir)'da doğduğu kabul edilen ozan Homeros'un M.Ö. 730'larda Troya Savaşı ile ilgili olayları biraraya getirip, Troya /Ilion kentin öyküsünü, İlyada Destanı olarak yazıya geçirmiş olmasıdır. Ancak Homeros, İlyada Destanı'nda Troya Savaşı ile ilgili olayların tümünü anlatmaz. Örneğin Troya Atı öyküsü, İlyada Destanı'nda yer almaz.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Homeros'a atfedilen ve İlyada'dan yaklaşık 20 yıl sonra yazıldığı kabul edilen ikinci destan Odsseia'da ise Troya Savaşı sonrasındaki olaylar ve Akhalı askerlerin yurtlarına geri dönüş maceraları anlatılır.

Destanın bu ve benzeri ayrıntılarının o dönem Ege dünyasında aktüel olduğunu, M.Ö. 670'lere tarihlenen Mykonos vasosu üstündeki Troya Atı ve diğer savaş sahnelerinden anlamaktayız Troya Savaşı ile ilgili diğer öyküler ise, daha sonraki yüzyıllardaki yazarlar tarafından sürekli işlenmiştir. Bunlar arasındaki en önemli isim Romalı şair Vergilius'tur. Onun Aeneas Destanı ile (yaklaşık M.Ö. 30-19), Romalılar ve Troyalılar arasında bir soy ilişkisi kurulur ve bu durum, özellikle Orta Çağ'dan itibaren yoğun bir şekilde işlenir.

Homeros sonrasında, İlyada Destanı sürekli kopyalanarak kuşaktan kuşağa aktarılır. Destanın bir bütün olarak aktarıldığı en eski

ve en iyi korunagelmış kopya İstanbul'da bulunan 10. yüzyıla ait kopyadır. İlyada Destanı kitap olarak ise ilk kez 1488 yılında Florensa'da basılır. Özellikle bu tarihten sonra, sürekli işlenerek Avrupa kültür ve edebiyatının en önemli temel eseri olur. Ancak destanlardaki olayların gerçek olup olmadığı; Troya diye bir kentin varolup olmadığı gibi sorular, yüzyıllardan beridir araştırmacıları ilgilendirmiştir (Aslan, 2011).

Troya ve Hitit İmparatorluğu

Anadolu yazılı tarihini başlatan Hitit İmparatorluğu'ndaki belgeler batı ve doğudaki sınırlarda günümüze benzer siyasi çatışmaların sürekli yapılageldiğini ortaya koymaktadır. Bu anlamda Troya ve Hitit ilişkileri bir tarih dersi gibidir. Batı Anadolu'nun bir kısmında kontrolünü elinde tutan Troya krallığının barış içinde yaşadığı tek dönem, bir Anadolu süper gücü olan Hititlerle barış içinde yaşadığı dönemde olmuştur. Zaten materyal kültür buluntuları açısından (çanak çömlek, mimari, inanç sistemi vd.) bir Anadolu kenti olan Troya, Hititlerle olan ilişkileriyle siyasi coğrafya açısından bin yıllarca Anadolu'ya dahil olmuştur (Korfmann, 1997). Troya'nın Hititlerle ilişkileri ve Troya'nın Hitit metinlerindeki ismi konusundaki araştırmalar 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar geri gitmektedir. Özellikle Hitit kültür coğrafyasının haritası çizilerken lokalizasyon sorunlarında Wilusa ismi ön plana çıkmıştır. Wilusa ismi Hitit metinlerinde ilk kez Büyük Kral I. Tudhalija (M.Ö. 1420 -1400) ile birlikte anılır. Söz konusu bu metinde I. Tudhalija'nın „Arzawa ülkelerine karşı düzenlediği askeri sefer“ ayrıntılarıyla anlatılırken Wilusa'nın da adı geçer. Wilusa, daha I. Tudhalija'dan yaklaşık yüzyıl önce yaşamış I. Hattuşili zamanında (M.Ö. 1565-1540) Hititlerle çatışmış „Arzawa Ülkeleri“ ile ilişki içinde olmalıydı. Bu metnin okunmasından sonra araştırmacılar „Arzawa Ülkeleri“nin nerede olduğunu saptamaya çalışmışlardır. İlk kez 1950'li yıllarda söz konusu bu „Arzawa Ülkeleri“ Batı Anadolu'ya yerleştirilmiş ve kısa bir sonra da J. Garstang ve O.R. Gruney tarafından daha kesin bir şekilde bölge başkenti olan Apasas (bu ismin geç dönemlerdeki Grekçe Ephesos (Efes) ile aynı olduğu artık kabul edilmektedir) olan, güneydeki Büyük Menderes Vadisi ile kuzeydeki Hermos Vadisi arasına yerleştirilmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Bu lokalizasyon 1997 yılında birbirlerinden bağımsız bir şekilde, Frank Starke (Almanya) ve David Hawkins (Londra- İngiltere) tarafından kesinleştirilmiştir. (Starke, 1997). Böylece uzun yıllar tartışılan Wilusa'nın nerede olduğu konusuna kesin bir cevap verilebilinmiştir. I. Tudhalija'nın askeri seferini anlattığı metinde, Arwaza Ülkesi ve komşularını feth ettikten sonra, Hattusa'ya dönerken, savaş ilan etmiş olan diğer düşman ülkelerin de etrafını çevirerek „etkisiz hale“ getirdiğini belirtmektedir. Hattusa'ya dönerken de esir aldığı insanlarla birlikte bazı büyük baş hayvanları da birlikte götürdüğünü yazmaktadır. I. Tudhalija ülkesine dönerken gerçekleştirdiği bu olayı „Assuwa ülkele-
rinin yok edilmesi“ olarak tanımlamıştır. Uzmanlar Assuwa'nın Grekçedeki Aswia/Asia, günümüzdeki Asya ve güney Troas'daki antik Assos ismi ile olan benzerliğine dikkat çekmektedirler. Ancak bu konu oldukça tartışmalıdır. I. Tudhalija'ya savaş ilan edenler „ülkeler“ arasında yirmiye yakın isim söz konusudur. Bu isimlerin Assuwa bölgesindeki büyüklü küçüklü yönetim merkezleri olduğu kabul edilmiştir. Bu isimlerden son iki tanesi ise „Wilusija ülkesi“ (Wilusa'nın bir versiyonu) ile „Taruisa ülkesi“ dir. Dilbilimcilerden Emil Forrer ve Paul Kretschmer daha 1924 yılında Wilusija / Wilusa'nın, Tudhalija'nın seferinden 700 yıl sonraki yerin , Homeros'un M.Ö. 730'lar yazıya geçirdiği İlyada Destanı'ndaki İlios, ve Homeros öncesindeki Wilios ile aynı yer olduğunu; ayrıca Taruisa'nın (Hitit dil kurallarına göre Truwisa olarak okunmakta) ise, Homeros'un destanlarındaki Troya (İonya lehçesi ile Troië olarak yazılmaktadır)'nın Hititçedeki Trowija ya da Trowisa'dan türediği ve aynı yeri anlattığını öne sürmüşlerdir Yukarıda da belirtildiği gibi Garstang ve Gurney 1959 yılındaki çalışmalarında bu önerlerin doğru olduğunu kabul etmişlerdir. Özellikle son on yıl içinde konuyla ilgili farklı disiplinlerin (Hititoloji, arkeoloji, Mikenoloji vd.) elde ettiği sonuca göre, Tunç Çağı sözel geleneğin son temsilcisi olan Homeros'un destanlarındaki İlios ve Troië isimleri, 2. bin yıla Anadolu'suna ait tarihsel gerçeklere dayanmaktadır. Hitit tarihindeki Wilusa'nın oynadığı rolü, 1907 yılından beri bilinen, 1920 yılında yayınlanan ve 1922-24 yılında yorumlanan Alaksandu Antlaşması isimli metinden öğrenmekteyiz (Beckman, 1999). Söz konusu bu antlaşma M.Ö. 1280 yılında Hitit Büyük Kralı II. Muwattali ile (M.Ö 1290-1272) Wilusa kralı Alaksandros arasında yapılmıştır. İçeriği Hitit-Wilusa ilişkilerinin geçmişine de ışık tutmaktadır. Antlaşmanın bir yerinde şunlar yer almaktadır: „..Eskiden öncülüm, labarna, tüm Arzawa ülkesi'ni ile tüm Wilusa ülkesi-
ni politik olarak kontrol altına almıştı. Bu nedenle daha sonra Arzawa ülkesi savaş ilan etti; buna rağmen bu olayın çok eskiye dayandığını ve Hattusa ülkesinin hiçbir kralının Wilusa ülkesi önünde yenilmediğini biliyorum. Buna rağmen, Wilusa ülkesi, Hattusa ülkesine yenilmiş de olsa, eskiden Hattusa ülkesi krallarıyla dosttular ve düzenli olarak karşılıklı elçiler yolladılar.“ Yirmibir paragraf olan bu metinde 23 kez Alaksandu olarak anılan Wilusa kralının, Kukkuni'nin ardılı olduğu da belirtilir. Wilusa'nın söz konusu bu kralı Kukkuni ise Muwattali'nin büyükbabası Büyük Kral I. Suppululiuma (M.Ö. 1355-1320) dosttur ve karşılıklı elçiler yollamışlardır. I Suppululiuma ise aynı zamanda Hitit Büyük Kralı I. Tudhalija (M.Ö. 1420 -1400)'nın tornunun tornudur. Onun hakkında ise, „ Wilusa ülkesi onunda dosttu ve ona düzenli olarak elçiler yollardı“ diye bahsedilmektedir. Bu Alaksandros Antlaşması metni M.Ö. 1280'de yazıldıysa Hattusa krallığı ile Wilusa ülkesi arasındaki dostluk ilişkileri antlaşmanın yapıldığı yıldan 140 yıl öncesine kadar gitmektedir. Gerçektende söz konusu ilişkiler daha da eskiye gitmektedir çünkü antlaşmadı onurlandırma ünvanı olan labarna, Hitit tarihinde M.Ö. 1600'den önceki döneme işaret etmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Bundandan Alaksandors Antlaşması'nın imzalandığı tarihte, en azından Hititler açısından Wilusa ülkesi ile olan antlaşmalar 320 yıllık bir geçmişe sahipti (Beckman, 1999). Hitit arşivlerindeki tabletlerin okunmasıyla, Hitit İmparatorluğu'nun başkenti Hattusa'daki kralların Güney ve Batı Anadolu'daki bütün ülkeleri savaş ya da antlaşmalarla kontrol altına almak istediklerini görmekteyiz. Bu amaçlarına büyük oranda ulaşırsalar da, Batı Anadolu'daki krallar direniş göstermişlerdir. Böyle olunca kral bir komutanını yollayarak durumu kontrol altına almış ve otoritesini yeniden sağlamıştır. İşte bu bağlamda Batı Anadolu'daki pekçok krallığın ismi geçmektedir. Wilusija, yani Wilusa Ülkesi de bunlardan biridir. Batıdaki bu krallıkların da ötesinde, deniz aşırı bölgede is Ahhija, ya da Ahhijawa İmparatorluğu yer almaktadır. Yazılanlardan bu imparatorluğun kralının önemli biri olduğu ve Hitit Büyük Kralı ile aynı seviyede tutulduğu anlaşılmakta. Uzun yıllardır araştırmacılar Ahhijawa isminin Grekcedeki Akhai(w)oi ismi ile özeşdeşleştirmişlerdir. Homeros sıkça Akhaio ismini Grekleri tanımlamakta kullanmıştır. Buna göre Ahhijawa, Grek İmparatorluğu, bir olasılıkla Büyük Miken İmparatorluğu olabilir. Dilbilgisi açısından sorunlu olsa da artık araştırmacıların büyük çoğunluğu Ahhijawa-Akhai(w)oi özdeşliğine inanmaktadırlar. M.Ö. 2. binde, batı ve güneybatıda Mikenler dışında deniz aşırı başka bir imparatorluğun olması neredeyse imkansız gibidir. Kesin olmayan ise, söz konusu bu İmparatorluğun merkezinin Rodos gibi adalarda mı, yoksa Grek anakarasında mı, Miken'de mi yoksa Theben'de mi olduğudur.

M.Ö. 1280 yılında Wilusa/İlios/Troya kralı Alaksandu ve Hitit kralı II. Muwattalli arasında yapılan antlaşmaya göre, Alaksandu'nun yapması gerekenlerin Batı Anadolu ve Kuzey Suriye'deki beylik kentlerinin daha farklıdır. Bu antlaşmayla Wilusa bir Hitit vasal (beylik) kenti olmuş ve Hitit İmparatorluğu'na katılmıştır. Wilusa'nın imparatorluğa katılımı, aslında devlet hukukundaki belli bazı haklarını, özellikle de dış politikadaki yetkisini imparatorluğa devretmesi anlamına geliyordu. Wilusa'nın imparatorluk dahilindeki konumu, "Arzawa ülkeleri"birliğine dahil edilmesiyle tanımlanmış oluyordu. Böylece, hem imparatorluğa ve krala karşı hem de komşu "Arzawa ülkeleri"ne ve özellikle de Mira kralına karşı iki misli bir sadakat ve işbirliği ilişkisi meydana gelmiştir. Söz konusu sadakat ve işbirliği ilişkisi, askeri birlik ve savaş arabaları tahsis ederek, imparatorluğun iç ve dış karşı korunmasına katkıda bulunmaktan ibaret sınırlı değildi; ayrıca, imparatorluğun ve iç güvenlikleri tehlikede olduğunda diğer devletlerin iyiliği için, bağımsız ve sorumluluk üstlenen bir davranış göstermek durumundaydı.. Ama aynı zamanda Wilusa'nın Hititi İmparatorluğa katılımı, Wilusa için dış karşı korunma ve içte ise istikrarı sağlıyordu. Bu antlaşmadan birkaç yıl sonra Hitit kralı II. Muwattalli ile Mısır kralı II. Ramses arasında, Hititler lehine biten ünlü Kadeş Savaşı yapılır. Mısır yazıtlarında bu savaşta Hititlerin yanında 25 savaş arabasıyla savaşan Dardany –Dardanos- (Troas bölgesindeki, mitolojiye göre Troya'nın ana kenti olan yerleşme) kentinden bahseder. Troya krallığı yaptığı antlaşma gereği, Anadolu-Mısır savaşı olarak tanımlayacağınız savaşta Anadolundan yana savaşmıştır (Latacz, 2004).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Araştırma Tarihi:

Homeros'un epik destanlarına konu olan Troya kenti, Gelibolu Yarımadası'nın karşısındaki Çanakkale Boğazı'nın Asya kıyılarında yer almaktadır. M.Ö. 8. yüzyıldan itibaren, denizden yaklaşık 5 km. uzaklıktaki bir platonun en batısında yer alan Klasik Dönem İlon kentinin sakinleri, yaşadıkları kentin Troya olduğuna inanmışlardır. Söz konusu bu kent, M.Ö. 500'lerdeki şiddetli bir depremle yıkılır ve daha sonra terk edilir. Ancak Troya ismi o bölgede anılmaya devam edilir. Bölgeyi ziyaret eden Orta Çağ gezginleri, kıyı boyunca farklı yerlerde Troya harabelerini gördüklerine inanırlar. Ancak 17. yüzyıl gezginleri ise Troya'nın nerede olduğu konusuna daha eleştirel yaklaşır.

Bazıları ise, Troya'nın iç kesimlerde olduğunu iddia ederek araştırmalara başlar. Troya'nın yeri konusundaki ilk tespit ise 1784 yılında Fransızların kuzeydoğu Ege'de gerçekleştirdiği araştırmalar sırasında topograf Jean-Baptiste Lechevalier tarafından yapılır. Söz konusu bu araştırma sonuçlarında, Hisarlık Tepe (Troya)'nın yaklaşık 15 km.güney doğusunda, Troya Ovası'nın hemen bitişi yerdeki

Pınarbaşı köyünün üstündeki Ballıdağ tepesindeki antik yerleşmenin Troya olduğu iddia edilir. Lechevalier, Troya Ovası'na, adalara ve Çanakkale Boğazına bakan bu tepenin altından akan nehri, Skamandros; Kırkközlü su kaynağının oluşturduğu dereye Simois ve tepedeki dört tümülüs (mezar tepesi) Troya Savaşı kahramanların mezarları olarak görür. Böylece İlyada Destanı'nda anlatılan olaylar ona göre

topografya ile ispatlanmış olur. Bu teori yaklaşık 100 yıl kabul görür (Resim 6). Ancak daha sonraki araştırmalarda, mühendis Franz Kaffer 1793 yılında, denize daha yakın olan ve Türklerin Hisarlık/Asarlık Tepe olarak adlandırdıkları yeni bir yerleşme keşfeder (Aslan, 2014). Söz konusu bu tepenin üstünde bulunan sikke ve yazıtların incelenmesi sonrasında Cambridge Üniversitesi'nden minerolog Daniel Clark, 1801 yılında buranın klasik dönem İlon kenti olduğunu tespit eder. Bu tespitten sonra bir süre sonra, Hisarlık Tepe'nin klasik dönem İlon kenti, Homeros Troya'sının ise Pınarbaşı'ndaki Ballıdağ'da olduğu kabul görür. Buna rağmen bazı araştırmacılar eleştirel yaklaşımlarıyla bu görüşün doğru olamayacağını ileri sürerler. İngiliz Charles MacLaren, ilk kez 1820 yılında yayınladığı makale ile, Pınarbaşı köyünün altından akan suyun, Homeros'un İlyada Destanı'nda sözünü ettiği Skamandros olamayacağını; Homeros'un anlatımlarında; Troya/İlon'un iki nehir arası olarak tarif edildiğini ve bu nedenle Troya'nın sadece Hisarlık Tepe'de olabileceğini, ileri sürer. Bu görüşle, klasik dönem İlon ile ve Homeros Troya'sı aynı yere yerleştirilmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Araştırma Tarihi:

Homeros'un epik destanlarına konu olan Troya kenti, Gelibolu Yarımadası'nın karşısındaki Çanakkale Boğazı'nın Asya kıyılarında yer almaktadır. M.Ö. 8. yüzyıldan itibaren, denizden yaklaşık 5 km. uzaklıktaki bir platonun en batısında yer alan Klasik Dönem İlon kentinin sakinleri, yaşadıkları kentin Troya olduğuna inanmışlardır. Söz konusu bu kent, M.Ö. 500'lerdeki şiddetli bir depremle yıkılır ve daha sonra terk edilir. Ancak Troya ismi o bölgede anılmaya devam edilir. Bölgeyi ziyaret eden Orta Çağ gezginleri, kıyı boyunca farklı yerlerde Troya harabelerini gördüklerine inanırlar. Ancak 17. yüzyıl gezginleri ise Troya'nın nerede olduğu konusuna daha eleştirel yaklaşır.

Bazıları ise, Troya'nın iç kesimlerde olduğunu iddia ederek araştırmalara başlar. Troya'nın yeri konusundaki ilk tespit ise 1784 yılında Fransızların kuzeydoğu Ege'de gerçekleştirdiği araştırmalar sırasında topograf Jean-Baptiste Lechevalier tarafından yapılır. Söz konusu bu araştırma sonuçlarında, Hisarlık Tepe (Troya)'nın yaklaşık 15 km.güney doğusunda, Troya Ovası'nın hemen bitişi yerdeki

Pınarbaşı köyünün üstündeki Ballıdağ tepesindeki antik yerleşmenin Troya olduğu iddia edilir. Lechevalier, Troya Ovası'na, adalara ve Çanakkale Boğazına bakan bu tepenin altından akan nehri, Skamandros; Kırkközlü su kaynağının oluşturduğu dereye Simois ve tepedeki dört tümülüs (mezar tepesi) Troya Savaşı kahramanların mezarları olarak görür. Böylece İlyada Destanı'nda anlatılan olaylar ona göre

topografya ile ispatlanmış olur. Bu teori yaklaşık 100 yıl kabul görür (Resim 6). Ancak daha sonraki araştırmalarda, mühendis Franz Kaffer 1793 yılında, denize daha yakın olan ve Türklerin Hisarlık/Asarlık Tepe olarak adlandırdıkları yeni bir yerleşme keşfeder (Aslan, 2014). Söz konusu bu tepenin üstünde bulunan sikke ve yazıtların incelenmesi sonrasında Cambridge Üniversitesi'nden minerolog Daniel Clark, 1801 yılında buranın klasik dönem İlon kenti olduğunu tespit eder. Bu tespitten sonra bir süre sonra, Hisarlık Tepe'nin klasik dönem İlon kenti, Homeros Troya'sının ise Pınarbaşı'ndaki Ballıdağ'da olduğu kabul görür. Buna rağmen bazı araştırmacılar eleştirel yaklaşımlarıyla bu görüşün doğru olamayacağını ileri sürerler. İngiliz Charles MacLaren, ilk kez 1820 yılında yayınladığı makale ile, Pınarbaşı köyünün altından akan suyun, Homeros'un İlyada Destanı'nda sözünü ettiği Skamandros olamayacağını; Homeros'un anlatımlarında; Troya/İlon'un iki nehir arası olarak tarif edildiğini ve bu nedenle Troya'nın sadece Hisarlık Tepe'de olabileceğini, ileri sürer. Bu görüşle, klasik dönem İlon ile ve Homeros Troya'sı aynı yere yerleştirilmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Zaten Homeros’da destanlarında kent iki isimle, yani hem Troya hem de İlon olarak tanımlamaktadır. Maclaren, bu görüşünü daha da geliştirir ve 1863 yılında detaylı bir şekilde kitap olarak yayınlar (Easton, 1991). Maclaren’nın bu görüşlerinden haberdar olan, Çanakkale’de yaşayan Calvert ailesinden Frank Calvert (1828-1908), Hisarlık Tepe’de satın aldıkları arazide 1863 ve 1865 yılında kazılar yapar. Çok farklı ve eski dönemlere ait bir katmanlaşmayı gösteren Calvert kazı sonuçları Maclaren’in görüşlerini desteklemektedir; ancak Calvert daha geniş ve kapsamlı kazılar yapacak paraya sahip değildir. Frank Calvert, 1865 yılında dönemin British Museum müdürü Ch. Newton’a Hisarlık Tepe’nin Troya olabileceğini ve eğer kendisine yardım edilirse, yapacağı geniş kapsamlı kazılarla bunu ispatlayabileceği konusunda bir mektup yazar. Ancak olumlu bir yanıt alamaz. İşte tam böylesine kritik bir dönemde, oldukça büyük bir servete sahip Alman Heinrich Schliemann (1822-1890) ile Frank Calvert’in yolları, Çanakkale’de kesişir (Heuck Allen, 1999).

Kazı Tarihçesi:

J. Maclaren’nın Hisarlık/Troya tezinden haberi olmayan H. Schliemann, 1868 yılında Troya’yı bulmak için Pınarbaşı’ndaki Ballıdağ’da birkaç hafta kazı yapar. Ancak elde ettiği veriler onu ikna etmez. Çanakkale üzerinden Atina’ya giden gemiyi kaçıncı, iki gün Çanakkale’de konaklamak

zorunda kalır ve böylece F.Calvert’le tanışır. Calvert, Schliemann’a Hisarlık Tepe’yi ve yaptığı kazıları anlatır. Troya ile ilgili Maclaren’nin tezi ve yayınlarından bahseder. Anlatılanlara inan Schliemann, Hisarlık Tepe’de kazı yapmaya karar verir. 1869 yılında Yunanistan ve Troas gezilerini doktora çalışması olarak Rostock (Almanya) Üniversitesi’ne sunan Schliemann, tezinde tek başına Troya’yı keşfettiğini yazar. Tezi kabul edilir. Schliemann, Troas gezisinden bir yıl sonra doktoralı bir tarihçi-arkeolog olarak, bölgeye 1870 yılında bu kez kazılar yapmak

için gelir. Hisarlık Tepe’de kazılar başlar, ancak hem izni olmadığı için hem de arazi sahibinin şikayeti üzerine kazıları durdurulur. Uzun uğraşlar sonunda izin alır ve aralıklarla ölümü 1890’a kadar süren (1871-73; 1878-9; 1882; 1890) Schliemann kazıları, 1871 yılında başlar. Schliemann’nın 1873 yılında bulduğu ve yaklaşık 1200 yıllık bir tarihlendirme hatasıyla „Priamos Hazinesi“ olarak adlandırdığı hazine buluntusu, o dönemlerde dünyada büyük yankı uyandırmıştır. Schliemann bu hazineleri önce Atina’ya oradan da Almanya’ya kaçırmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, savaş ganimeti olarak Rusya’ya götürülen hazine buluntuları halen Moskova’daki Puşkin Müzesi’nde sergilenmektedir (Easton, 1994).

Schliemann’nın ölümünden sonra ise kazılar, arkadaşı mimar Alman Wilhelm Dörpfeld (1853-1940) tarafından 1893-94 yıllarında gerçekleştirilmiştir. Uzun bir aradan sonra, 1932-1938 yılları arasında Amerikalı arkeolog Carl W. Blegen (1887-1971) Troya’da yeniden kazılar gerçekleştirilmiştir. Blegen daha sonraki yıllarda yaptığı yayınlarla Troya merkezli modern Ege arkeolojisinin temellerini atmıştır. Elli yıllık bir aradan sonra ise, halen devam eden yeni dönem kazıları, Tübingen Üniversitesi’nden Manfred Osman Korfmann tarafından 2005’deki ölümüne kadar gerçekleştirilmiştir. 2013 yılından itibaren Troya’daki kazılar Kültür ve Turizm Bakanlığı adına, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nden Prof. Dr. Rüstem Aslan tarafından yürütülmektedir.

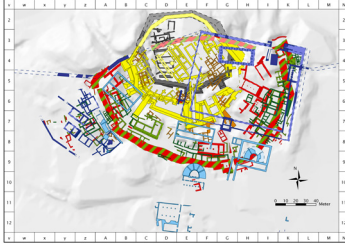

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

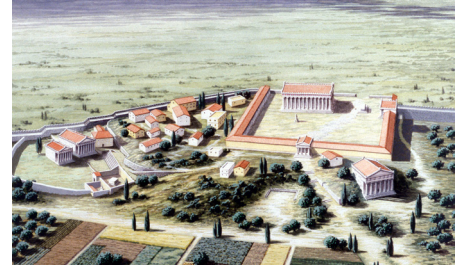
Troya Örenyerindeki Kalıntılar:

İki kıta (Avrupa ve Asya) ve iki büyük denizin (Ege ve Karadeniz) kesiştiği, stratejik açıdan önemli konumu, Troya'nın 3 bin yıl boyunca sürekli yerleşim görmesini sağlamıştır. Burada, Anadolu'nun birçok yöresinde olduğu gibi, ev duvarlarının yapımında büyük ölçüde kerpiç kullanılmıştır. Kazılarda yangına, savaşa ve depereme işaret eden pekçok tahribat tabakası tespit edilmiştir. Yıkılan bir

yapının yeniden inşa sırasında ise, kerpiçin, kolay dağılması nedeniyle tekrar kullanılmaya uygun olmaması nedeniyle, eski tabakalar düzeltilip, üstüne yeni binalar yapılmıştır. Bunun sonucu olarak da giderek yükselen ve 16 metreyi aşan yapay bir kültür tepesi, yani bir höyük oluşmuştur (Korfmann, 2013). Şimdiye kadar gerçekleştirilen kazılarda, aşağıdan yukarıya doğru farklı 10 ana yerleşim (kent) ve yüzlere yapım evresi saptanmıştır. İlk evrelerde deniz kenarında olan yerleş-

me, iki nehrin (Karamenderes –Dümrek Çayı) taşıdığı alüvyonlar sonrasında Troya Ovası dolar ve Homeros Troyası olarak da adlandırılan Son Tunç Çağı sonrasında, kent jeopolitik önemini kaybeder. Ancak M.Ö. 8. yüzyıldan itibaren ise, Homeros destanları nedeniyle kutsal bir yer özelliğini kazanır. Troya'nın alt 7 yerleşme katı (Troya I-Troya VII, İlk Tunç Çağı'ndan Erken Demir Çağı'na kadar) 50'den fazla yapı evresi kalıntılarında meydana gelmiştir. Bunun üstünde de antik Yunan (Troya VIII)

ve Roma kenti (Troya IX) İlion'un kalıntıları, en üstte ise Bizans Dönemi yerleşmesi (Troya X) yer almaktadır.

Troya I (M.Ö. 2290-2550) dönemi yerleşmesi köy karakterli olmasına rağmen, birkaç kez onarılmış güçlü bir savunma sistemine sahiptir. Taş temel ve kerpiç duvardan yapılmış dikdörtgen bitişik evlerden oluşmaktadır. Troya II (M.Ö. 2550-2250) evresinde daha görkemli bir kale yerleşmesi inşaa edilir. Geni rampası ve yük-

sek kulleri olan zengin bir kent karakteri kazanır. İlk kez bu dönemde büyük megaronlar (giriş ve ana mekanı olan dikdörtgen planlı yapı) ortaya çıkar. Hızlı çömlekçi çarkının kullanımı da bu evrede görülür. Schliemann'nın 1873 yılında bulduğu ve kaçırdığı hazineler ile birlikte 23 hazine buluntuların hepsi bu kent evrelerinden çıkmıştır. Uzak bölgelerle ticarete işaret eden pekçok arkeolojik buluntu söz konusudur. Bu yerleşim evresinde üç büyük yangın tah-

ribatı tespit edilmiştir. Yine bu dönemde ilk kez kalenin dışında bir aşağı kent yerleşmesi ortaya çıkmıştır. Troya III (M.Ö. 2250-2200) dönemi, Troya II ile ortak özellikler taşımaktadır. Bu dönemde evler birbirlerine daha bitişik olarak yapılmışlardır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Bu dönemin sonuna doğru yaşam koşullarının zorlaştığına işaret eden veriler söz konusudur. Bu yerleşim de büyük bir yangınla sona ermiştir. Troya IV /V dönemi (M.Ö. 2200- 1730) yerleşmesi

aynı zamanda Anadolu karakterli yerleşme olarak da tanımlanır. Bu yerleşim evresinin ilk dönemlerinde (Troya IV) yaşam koşullarının değiştiği, beslenmedeki av hayvanı oranının birdenbire artmasından anlaşılmaktadır. Bu dönem kenti de büyük bir yangınla sona erer. Troya VI dönemş yerleşmesi (M.Ö. 1730- 1300) Homeros Troyası (İlion/Wilusa) olarak adlandırılır. Bu dönemde kalıntıları halen görülebilen görkemli kale ve saray binaları inşaa edilir. Yine bu dönemde aşağı kentin etrafı bir savuma hendeği ve savunma duvarıyla çevrilir. Kent buluntu ve mimarlığıyla Son Tunç Çağı olarak ad-

landırılan bu dönemde Anadolu'daki Hitit ve Yunanistan'daki Miken İmpartorluğu arasında, önemli bir ticaret yerleşmesi özelliğine sahiptir.

Troya VII-a dönemi yerleşmesi (M.Ö. 1300-1180), depremle tahrip olan kentin yeniden inşaaı sonrasında kurulur. Bu dönemde kale duvarı kulelerle güçlendirilir. Yaklaşık 6000 kişinin yaşadığı tahmin edilen kent, M.Ö. 1180'lerde savaşa işaret eden (Troya Savaşı ?) bir felaketle yok olur. Bundan sonraki Demir Çağı'na geçiş evresi olarak ad-

landırılan Troya VII b1 (M.Ö. 1180-1130) döneminde, kültürel olarak büyük değişiklik olmasa da hem mimari hem de çanak çömleğin karakterinde büyük bir çöküş görülmektedir. Bu dönemin devamı olan Troya VIIb2 yerleşmesinde (M.Ö. 1130-950) ise Kuzeydoğu Balkan ve Batı Karadeniz'den

gelen bazı yeni kültürel öğeler kendini göstermektedir. Artık bu dönem Demir Çağı'nın başlangıcı olarak kabul edilir. Bir yangın tahribatıyla yok olan bu dönem sonrasında bir boşluk (Karanlık Çağlar) M.Ö. 950'den M.Ö. 720'ye kadar devam eder. Troya VIII dönemi yerleşmesi (M.Ö. 720-85) Arkaik ve Hellenistik Dönem Troyası olarak bilinir. Bu dönemde Hisarlık Tepe'ye helen Grekler burayı Homeros'un antallığı kutsal Troya (İlion) kenti olarak kabul eder ve yerleşmeyi tapınaklar, kutsal alanlar ile zengin bir kente dönüştürürler. Troya/İlion kentin bu kutsal karakteri özellikle Troya IX (M.Ö. 85- M.S: 500)

olarak adlandırılan Roma Dönemi'nde zirveye ulaşır. Pekçok Romalı komutan kenti ziyaret eder. Özellikle İmparator Agustus'un M.Ö. 20'lerde Troya'yı ziyareti kent için bir dönüm noktası olur. Bu dönemde görkemli Athena Tapınağı, Büyük Tiyatro gib pekçok bina inşaa edilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Aslında Roma İmparatorluğu M.Ö. 3. yüzyıldan beri Troya'yı kökeni olarak kabul etmiştir. Nedeni ise, Troyalıların hayatta kalmış büyük kahramanı Aeneas'ın annesi ve onun İtalya'ya kaçıp orada Romalıların atası olarak yerleşmesini sağlayan Venüs/Aphrodite, M.Ö. 60–44 yılları arasında politikayı etkileyen Ceasar'ın da tanrıçasıdır. Bu inancın somut bir ispatı olmamakla birlikte, Sezar'ın kurduğu İuluslar hanedanı, hükümdarlık ideolojilerini pekiştirmek için Aeneas'ın oğlu İlius (veya İulus) soyundan geldiklerini ileri sürmüşlerdir. Öldürülmeden bir süre önce Ceasar, Büyük İskender'in izinden gidip, Partlar'ı yenmek amacıyla büyük bir sefer hazırlığı içindedir. Bazı tarihçiler göre, yeni kuracağı imparatorluğun başkentini eski yurt Troya'ya taşımayı planlamıştır; ancak bu planı öldürülmesiyle son bulmuştur. Yapılan bu planların bir dayanak noktası vardı; şehir zaten Doğu ve Batı, Akdeniz ve Karadeniz arasında, ulaşım son derece uygun bir yerde kurulmuştu. Onun halefi Agustus da (M.Ö. 30–M.S.) bu tür fikirlerle karşı karşıya kalmış ve Romalı ozan Horatius tarafından şu sözlerle uyarılmıştı: “Deniz, Roma ve İlion arasında çırpındığı sürece Roma hükümdarlığı baki kalacaktır”. İmparator Augustus da atalarının ili Troya/İlion'u desteklemiştir. Augustus'un ozanı Vergilius yazdığı Aeneas Destanı ile, fiktif (hayli) tarih kurmacasını edebiyat alına taşımış ve bir anlamda bu olayı meşrulaştırmıştır. Augustus'un Troya'yı ziyareti sonrasında yeni bir destan ile de ilişkilendirilen (Vergilius / Aeneas Destanı) Roma kent kuruluş tarihi, bir imparatorluk ideolojisi olarak tartışılmadan resmi bir görüş olarak kabuledilmiş olur.

Daha sonraki dönemde, M.S. 500'ler ard arda meydana gelen iki büyük deprem sonrasında kent tümüyle yıkılır (Rose, 2014). Bu depremlerden sonra ilk kez M. S. 12. yüzyılda yeniden yerleşim izine rastlanır. Troya X (M.S. 12. 13. yüzyıl) olarak adlandırılan bu yerleşim, 14. yüzyıl sonunda bölgenin Osmanlıların eline geçmesi sonrasında sona erer. Troya'nın bu bölgede olduğu tümüyle unutulmasa da, tam olarak nerede olduğu yavaş yavaş unutulur (Korfmann, 2013).

Kayıp Hazine: ‘Priamos’un Hazinesi’

Troya'dan çıkan en önemli eserler olan hazineler konusunda, keşfinden sonraki 130 yıl içinde pek çok şey yazılmıştır. Bir çok kişi, Schliemann'ın yazdıklarında, kendisiyle yer yer çeliştiğini de

göz önüne alarak ona inanmamışlardır. Ancak Prof. Korfmann'ın yaptığı çalışmalar sonunda hazinelerden ‘Priamos Hazinesi’ olarak adlandırılan A Hazinesi'nin Troya II surlarının hemen önünde ve sur duvarının görünen üst kısmıyla aynı seviyede bulunduğu tespit edilmiştir. Hazine, taştan bir yapının, bir nevi taş sandığın içindedir. Kalın bir yangın tabakasının ve büyük kalınlı yığını altında kalmıştır Schliemann, 31 Mayıs 1873 günü hazineyi keşfettiğinde, henüz oradaki sur duvarından haberi yoktur ve bu nedenle de, o sıralarda, bulunduğu, geniş ve çok odalı “Priamos'un sarayına” ait bir

bölüm olduğuna inanmıştır (Easton, 2002). Schliemann, önceleri A hazinesinin yerini - ve belki de tarihini de- özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun temsilcisi Emin Bey'e karşı, söylememeye ve hatta tamamen gizlemeye çalışmıştır. Ayrıca yayınlarında, hazineyi bulurken karısı Sophia'nın yanında olduğunu belirtse de, bunun doğru olmadığı araştırmacılar tarafından saptanmıştır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Hazine bugünkü bilgilerimize göre, Troya II dönemine ait (M.Ö. 2500) eski bir kulenin içinde bulunmaktaydı ve burası daha sonra taş rampanın yapımı sırasında tümüyle örülmüştü. Schliemann, yangın tabakası ve “Skaia Kapısı” olarak kabul ettiği taş rampa nedeniyle Troya II kentini, aradığı Homeros’un Troya / İlios’u sanarak 1250 yıllık bir hata yapmıştır. Schliemann, hayatının son yılında, 1890’da hatasını anlamıştır (Easton, 2002).

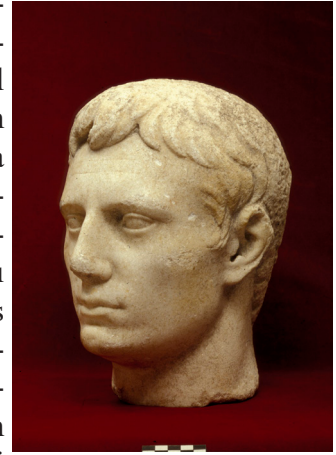
Schliemann, hazineyi önce Yunanistan’a, oradan da Almanya’ya götürmüştür. Osmanlı İmparatorluğu, Schliemann’ı mahkemeye vermiş ve Paris’de yapılan duruşmada mahkeme Schliemann’ı ağır para cezasına çarptırmıştır. Osmanlı İmparatorluğu, oldukça uzun bir süre hazineleri geri almak için çaba göstermesine rağmen (Aslan ve Sönmez 2013), eserleri geri alamayacağına kanat getirince 50 bin altın Frank tazminatla konu kapatılmıştır. Almanya’daki hazinenin, II. Dünya Savaşı’ndan sonra büyük bir kısmı Moskova ve St. Petersburg’a kaçırılmıştır. Büyük bir kısmı Moskova Puşkin Müzesi’nde sergilenmekte olan “Troya Hazinesi” günümüzde dünyanın 7 ayrı kentindeki dokuz farklı müzeye dağılmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın yoğun çabaları sonucunda, Troya’dan kaçırıldığı anlaşılan bir kısım hazine buluntuları 2012 yılında Amerikada’dan Türkiye’ye getirilmiştir.

Kutsal Troya: Gezinler, Askerler, Politikacılar

Troya/İlion yerleşmesinin M.Ö. 1180’de yakılıp yıkılması sonrasında, kent uzun bir süre yerleşim görmez. M.Ö. 8. yüzyıldan itibaren tüm Akdeniz Bölgesi’nde canalanan ticaret ilişkileriyle Grekler uzak bölgelerde ticaret kolonisi yerleşmeleri kurarlar. İşte bu dönem-

lerde de Son Tunç Çağı kalıntılarının görülebildiği harabe Hisarlık Tepe’ye (Troya/İlion) gelerek, burayı kutsal bir yerleşme kabul ederler (Wood, 1985). Bu dönemden sonra Troya, Doğu ve Batı’nın siyasi ve askeri anlamda birleştiği, bütünleştiği ve özellikle çatıştığı bir yere dönüşür. Bu nedenle tarihteki pekçok önemli asker ve politikacı Troya’yı ziyaret etmiştir. M.Ö. 480’ de Pers kralı Kserkes, M.Ö. 334’de Büyük İskender, Hadrian, Augustus

gibi Romalı İmparatorlar Troya’yı ziyaret ederek kahramanlar adına adaklar sunmuşlardır. 1462 yılında ise Fatih Sultan Mehmed, Troya’yı ziyaret ederek kentin tarihdeki önemine değinmiştir. Fatih Sultan Mehmet’in Troya ziyaretini onun saraydaki tarihçisi İmbrozlu (Gökçeada) tarihçisi Kritovulos’un Fatih’in seferlerini anlattığı kitabından bilmekteyiz.. Kritovulos diğer tarihçiler gibi, Fatih Sultan Mehmed’in seferlerine katılarak bu konuda bir kitap yazmıştır.

Kritovulos'un yazdığı ve orijinali halen Topkapı Sarayı'nda korunmakta olan eserde, Fatih Sultan Mehmet'in 1462 yılında Troya'yı ziyareti şöylece anlatılmaktadır.

' Bizzat kendisi, ordusuyla birlikte Hellespont'u aşmış, küçük Phrygia'yı geçmiş ve İlion'a varmıştır. Eski Troya şehrinin yıkıntı ve izlerini, kapsamını ve çevresinin avantajlarını ve ayrıca kara ve denizle olan elverişli bağlantısını gözlemlemiştir. Bundan başka kahramanlardan Akhilleus, Aias ve diğerlerinin mezarları üstünde öykülerini dinlemiştir. Onları övmüş ve onların büyük işlerini hatırlatacak Homeros gibi bir şairleri olduğu için kutlamıştır. İnsanlar onun başını hafifçe sallayarak şunları söylediğini anlatmaktadır: "Allah, aradan bunca yıl geçmiş olmasına rağmen, bu şehrin ve halkının intikamını alma hakkını bana nasip eylemiştir.

Fatih Sultan Mehmet'in Troya ziyaretinin temelinde, o dönemdeki Doğu-Batı çatışmasında, tarihsel bir kökenden yola çıkarak, Türklerin uzun bir aradan sonra eski yurtlarına dönem düşüncesi yatmaktadır. Fatih, böylece bir Osmanlı hükümdarı olarak Anadolu topraklarının geçmiş kültürlerine değer verdiğini ortaya koymuştur (Aslan, 2013). Tarihçiler, Fatih'in çok iyi Grekçe anladığını belirtmektedirler. Saray kütüphanesinde kendisinden önceki dönemde Bizans dönemi elyazması İlyada kopyalarını da saraya getirttiğini bilmekteyiz. Ayrıca Fatih'in Midilli (Lesbos) seferinin yapıldığı sırada, yani İstanbul'un fethinden yaklaşık on yıl sonra, İlyada'nın bir suretini, o dönemde çok ünlü bir kopyacı ve yazar olan Johannes Dokeianos'a saray kütüphanesi için hazırlanmış olduğu da bilinmektedir. Bu nedenle Fatih'in Troya'da söylediği sözleri, saray tarihçisi Kritovulos'un dalkavukluğunun olarak değerlendirmek imkansızdır. Çünkü Montaigne de, Fatih Sultan Mehmet'in Papa II. Pius'a yazdığı bir mektupta, İtalyanlar'ın düşmanca tavırlarını yadırgadığını dile getirdiğinden bahseder. Çünkü Fatih'e göre İtalyanlarla (Vergil'in Aenas destanına gönderme yapıyor) , Türklerle ortak bir kökenden, yani Troyalılarından gelmekteydi ve Fatih, İstanbul'u feth ederek, hem İtalyanların hem de Hektor'un dökülen kanının intikamını almış oluyordu.

Troya'yı Koruma ve Anlatma

Troya'da 1863 yılında ilk kez F.Calvert tarafından başlatılan kazılardan günümüze arkeolojik kalıntıların, örenyerlerinin korunması ve sunulması ile ilgili bakış açıları ve düşünceler değişmiştir. Günümüzde artık turizm ve arkeoloji arasında birbirini etkileyen ve değiştiren karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Ancak bu etkileşimde örenyerlerinin bir tahribatla karşı karşıya kaldığı da kesindir. Kültürel ve tarihsel anıtlar, kamuoyu desteği ve bazı yasalarla korumak ve araştırılmak zorundadır. Bunun da ötesinde arkeolojik kazıyla ortaya çıkarılan kalıntıların, özünün bozulmadan, anlaşılabilir bir biçimde sunulması da asıl hedeftir (Venedik Sözleşmesi). Hangi nedenle olursa olsun, günümüzde Türkiye'de modern anlamda, kalıntıların korunarak, ziyaretçilere anlaşılabilir bir şekilde sunulduğu yer sayısı fazla değildir. 1988 yılında M. O. Korfmann tarafından yeniden başlatılan Troya kazılarında öncelik eski ve yeni kazılar sonucunda ortaya çıkartılan kalıntıların "ideal" bir şekilde korunarak ziyaretçilere sunulmasındaydı (Aslan, 2011).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

1988-1991 yılları arasında, öncelikle Schliemann dönemi kazılarında ortaya çıkartılan kalıntıların korunmasına yönelik çalışmalara ağırlık verildi. Bu kapsamda ilk olarak “Schliemann Yarması”nın

temizlenmesi ve buradaki Troya I dönemine ait ev temellerinin korunmasına yönelik önlemler alındı. Kuzey-güney doğrultusundaki açmanın yağmurlarla sürekli çöken doğu profili kerpiç bir duvarla desteklendi. Böylece, üst katmanlardaki Troya II dönemi megaron yapılarının profille beraber çökmesi önendi. Aynı zaman-

da buradan geçerek, Troya II rampasının içinden devam eden ziyaretçi yolunun yönü değiştirildi. Troya I ve II kale duvarlarının üstünden yönlendirilen yeni ziyaretçi yolu, ahşap olarak yeniden yapıldı. Böylece Troya'yı ziyaret edenler, höyüğün prehistorik duvarları

üstünde yürüyerek tahrip etmeleri kısmen önendi. Daha sonra ziyaretçi yolundaki seyir noktalarına yerleştirilen üç dildeki bilgi panolarıyla (Türkçe, İngilizce, Almanca), ziyaretçilerin öğrenimini daha iyi anlamaları sağlandı. Blegen kazıları

sonrasında, bakımsızlık ve ilgisizlikten bir harabe harbesine dönüşmüş öğrenlerinde alının bu “acil önemler” sonrasında öğrenlerinin tümünü kapsayan bir koruma ve restorasyon konsepti üzerinde

çalışılmıştır. Bu amaçla öğrenlerinde tüm mimari kalıntılar üç boyutlu bir şekilde belgelenmiştir. Troya'daki anlaşılması güç mimari tabaka ve evreler “modeller” şeklinde yeniden çizilmiştir. Bu kapsamda önce Troya kalesinin 1: 200 ölçekli planı çıkartılmış, daha sonra ise aşağı kent ve bunun etrafındaki koruma alanı 1: 500 ölçekli plana işlenmiştir.

Söz konusu bu öğrenleri modelleriyle, tüm alandaki mimari kalıntıların korunması, sunumu, bazı bölgelerin toprakla doldurulması, ziyaretçi yolları ve alınacak diğer önlemler bir bütün olarak plan üstüne işlenmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Örenyeri tarih ve kronolojisinde çok fazla önemi olmayan duvarların, gelecek kuşaklara tahrip olmadan aktarılması amacıyla uygun koşullarda kapatılması da bu kapsamda gerçekleştirilmiştir. Bu önlemlerin yanı sıra Troya örenyerinde diğer bazı müze didaktiği yaklaşımıyla bazı düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. 1996 yılında örenyerinin çevresindeki 12 x 12 km. alanın Troya Tarihi Milli Park ilan edilmesi ve bunun ardından 1998 yılında UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınması nedeniyle, arkeolojik, tarihsel ve tursitik açıdan önemi daha da artmıştır. Ancak M.Ö. 3. binden başlayıp M.S. 5. yüzyıla kadar uzanan kalıntılarının, diğer arkeolojik yerlerle karşılaştırıldığında, turistler için çok fazla etkileyici olmaması, örenyerinin ana sorunudur. Bu nedenle Korfmann çalışmaları sırasında yapılan ahşap yürüme yolu, yönlendirme işaretleri ve üç dilde hazırlanan resim ve rekonstrüksiyonlu bilgilendirme panoları bu algılamının olumlu anlamda değişmesine neden olmuştur (Aslan, 2011). Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2018 yılında yılı ziyarete açtığı Troya Müzesi, buluntuların bir bütün konseptte sunulmasını sağlayarak, Troya ve örenyeri algılamasını olumlu ve kalıcı bir şekilde etkilemektedir.

Dünya Kültür Mirası ve Troya

Troya, 1998 yılında M.Ö. 8. yüzyılda yaşadığına inanılan Homeros'un, İlyada Destanı'nda anlatılan Troya Savaşı'nın geçtiği yer olması; ozan Homeros'un İlyada ve Odysseia Destanları ile asırlar boyu uluslararası bir üne sahip olması; örenyerinin yaklaşık 10 km. çevresinde, Troya tarihi ve destanları ile ilgili yerleşme yerleri ve kalıntıların (Patroklos, Akhilleus, Ajax vd. Savaş kahramanlarına adanmış tümülüslerin –yapay mezar tepelerinin) yer alması; Troya ve Troya Tarihi Milli Park alanındaki olayların anlattığı İlyada Destanı'nın Ortaçağ'dan günümüze kadar Avrupa sanat, kültür, bilim hayatını etkilemiş olması ve tarih öncesi döneme ait ilk tarihöncesi kazısı olması nedeniyle, 1998 yılında UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmıştır.

Troya antik kenti tüm bu özellikleri nedeniyle her yıl yaklaşık bir sayısı milyona yaklaşan kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı yapılan Troya Müzesi, tarafından 2018 yılında açılmış, böylece uluslar arası alanda Troya'nın tanınırlığı ve önemi bu önemi artmıştır.

Cultural route of the Council of Europe
Itinéraire culturel
du Conseil de l'Europe

Kaynakça:

- Aslan, Rüstem (2014). “Unterwegs nach Troya. Reisende in der Troas von de Clavijo bis Schliemann”, in: Troya 1987-2012 Grabungen und Forschungen I, E. Pernica et.al (Edit) 2014. Bonn, s. 18-32
- Aslan, Rüstem (2012). ‘Başlangıcından Günümüze Troya Kazıları: Keşifler, Sonuçlar, Tartışmalar ve Sonuçlar’. Troya. Kent, Homeros, Türkiye (ed. Ö.F. Şerifoğlu vd.). Amsterdam, 167-171.
- Aslan, Rüstem-Sönmez Ali (2012). ‘Priamos Hazinesi’nin Keşfi ve Kaçırılması’. Troya. Kent, Homeros, Türkiye (ed. Ö.F. Şerifoğlu vd.). Amsterdam, 167-171 137-141.
- Aslan, Rüstem (2011). 101 Soruda Troya. Çanakkale Valiliği. Çanakkale 2011.
- Aslan, Rüstem (2010). ‘Troya’da Koruma Uygulamaları ve Örenyerinin Sunumu’. TÜBA-KED. 8. 175-182.
- Beckam, Gary (1999). Hitite Diplomatic Texts. 2. baskı. Society of Biblical Literature, vol. 7. Atlanta.
- Easton, Donald .F (1994). “Priam’s gold: the full story”. Anatolian Studies 44: p. 221-43.
- Easton, Donald (2002). Schliemann’s Excavations at Troya 1870-1873. Studia Troyaca Monographien no. 2. Mainz.
- Heuck Allen, Susan (1999). Finding the Walls of Troy: Frank Calvert and Heinrich Schliemann at Hisarlık. Bekeley.
- Kayan, İlhan; E.Öner; L. Vardar (2003). ‘Geoarchaeological Interpretations of the Trojan Bay’. Troya and the Troad: Scientific Approaches (Ed. G.A. Wagner; E. Pernicka H_P. Uerpmann). Berlin. 379. 401.
- Korfmann, Manfred (2013). Troya-Wilusa Gezi Rehberi (çev. R.Aslan) Troya Vakfı Yayınları I. Çanakkale.
- Korfmann, Manfred (1997). ‘Troya, an Ancient Anatolian Palatial and Trading Center: Archeological Evidence for the Period of Troya VI/VII’. In: The World of Troy: Homer, Schliemann, and the Treasures of Priam (ed. D. Boedeker). Washington. 51-73.
- Latacz, Joachim (2014). Troy and Homer: Towards a Solution of an Old Mystery. New York.
- Starke, Frank (1997). ‘Troya im Kontext des historis-politischen Umfeldes Kleinasien im 2. Jahrtausend’. Studia Troica 7. 447-88.
- Rose, Charles Brian (2013). The Archeology of Greek and Roman Troy. New York.

“Bu yayın Avrupa Birliğinin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Aeneas Rotası Derneği sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği’nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.”

